

**„Tausiai išteklius naudojanti Europa“
ES vietos ir regionų valdžios institucijų
apklausa
Rezultatų santrauka**

Šios išvados parengtos remiantis dokumentu „Pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ vertinimas“, kuri parengė Vienos ekonomikos ir verslo universiteto Tvarumo valdymo mokslinių tyrimų institutas (RIMAS) (Zoran Rušnov, Umberto Pisano ir Norma Schönherr).

Išvados nėra oficiali Regionų komiteto pozicija.

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą ir Regionų komitetą rasite interneto svetainėse <http://www.europa.eu> ir <http://www.cor.europa.eu>.

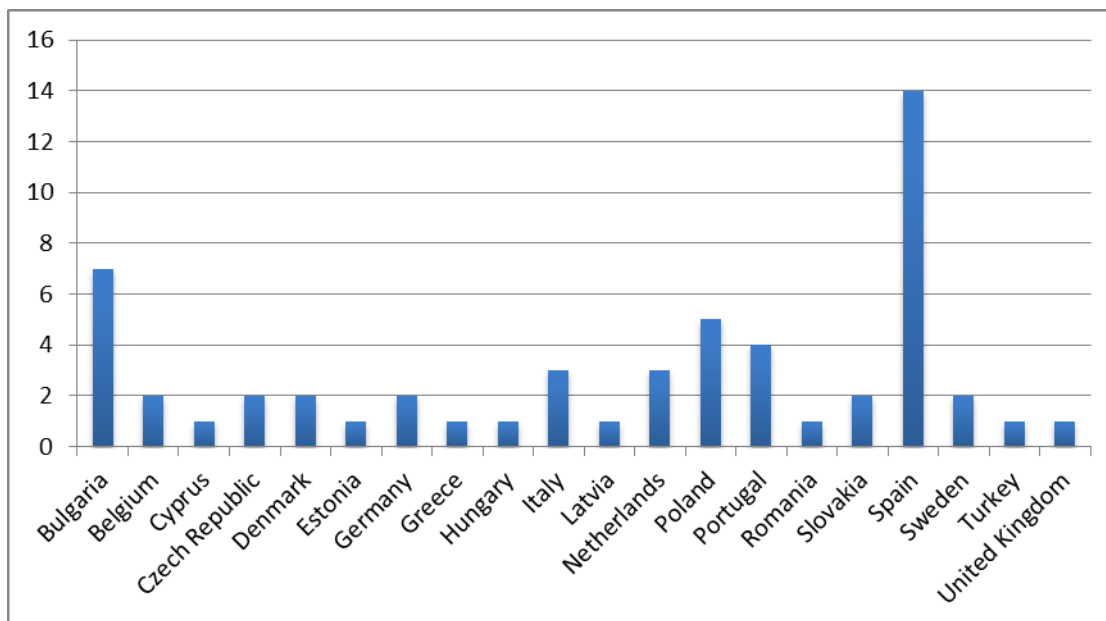
© Europos Sąjunga, Rugpjūtis 2013 m.

Dokumentą kopijuoti leidžiama, su sąlyga, kad bus aiškiai nurodytas šaltinis.

Pagrindinė informacija

2013 m. antrąjį ketvirtį Regionų komitetui priklausanti strategijos „Europa 2020“ stebėsenos platforma atliko pavyzdinės iniciatyvos „**Tausiai išteklius naudojanti Europa**“ tyrimą¹, kuriame pateikiama informacija apie dabartinę padėtį šioje srityje iš vietos ir regionų valdžios institucijų perspektyvos.

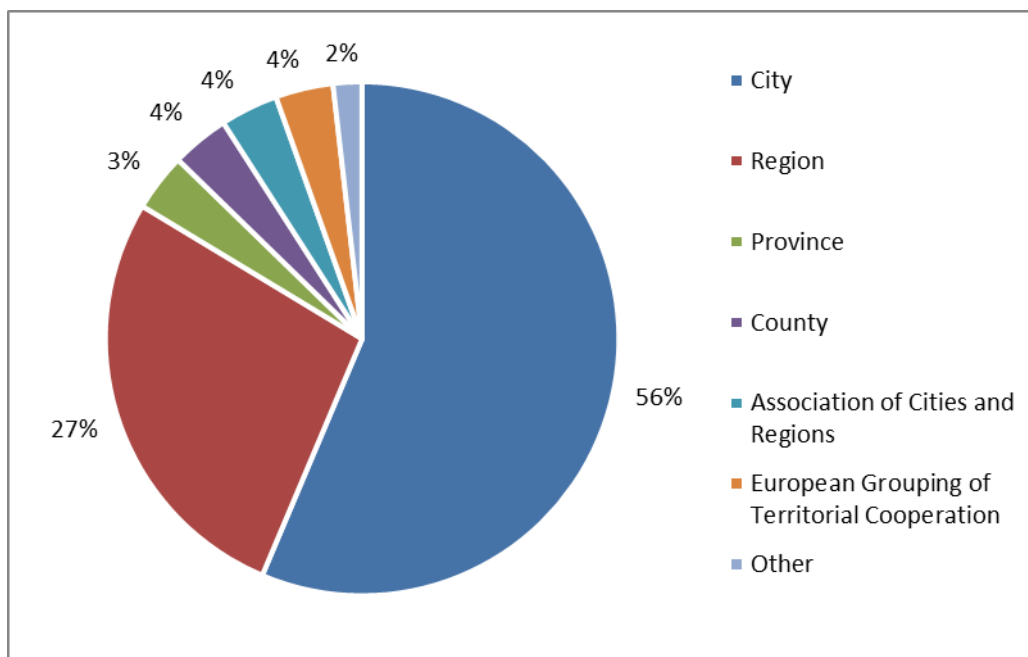
Ši apklausa – vienas iš daugelio numatytų strategijos „Europa 2020“ stebėsenos darbų, kurių ėmėsi Regionų komitetas 2012 m. gruodžio mėn. ir kurie tęsis iki 2013 m. lapkričio mėn. Remiantis šių individualių vertinimų rezultatais buvo surengtos septynios konferencijos (po vieną kiekvienai pavyzdinei iniciatyvai įvertinti), o vėliau ši medžiaga bus pateikta kaip Regionų komiteto indėlis ES Komisijai atliekant 2014 m. numatytą strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūrą. Šis dokumentas parengtas atsižvelgiant į **55 atsakymus, gautus iš 20 ES valstybių narių ir Turkijos** (Žr. 1 diagramą). Išvados bus pristatytos 2013 m. rugsėjo 2–3 d. Vilniuje vykšančioje RK konferencijoje.

1 diagrama. Iš ES valstybių narių gautų atsakymų skaičius

Daugiausia atsakymų gauta iš miestų arba jų vardu (56 proc.), regionų (27 proc.), toliau – iš apskričių, miestų ir regionų asociacijų (4 proc.) ir Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (4 proc.), provincijų (3 proc.) ir kitų (2 proc.), kaip matyti 1.2 diagramoje. 27 iš 55 atsakymus atsiuntusių respondentų yra Regionų komitetui priklausančios strategijos „Europa 2020“ stebėsenos platformos nariai.

¹ Apklausa vyko 2013 m. balandžio 30 d. – 2013 m. liepos 11 d. laikotarpiu. Klausimynas ir pagrindinė informacija pateikiami interneto svetainėje <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/ClosedSurveys/Pages/A-Resource-Efficient-Europe.aspx>.

2 diagrama. Apklauso dalyvių atsakymai pagal valdžios institucijos tipą

Dokumentas padalytas į keturis skyrius pagal klausimyne pateiktų klausimų grupes. Skyriai yra šie:

- Politikos iššūkiai ir sprendimai regionų ir vietos lygmeniu;
- „Tausiai išteklius naudojančios Europos“ reikšmė vietos valdžios institucijoms;
- Nacionalinės politikos reikšmė vietos valdžios institucijoms;
- Politika ir finansavimas.

Kiekviename skyriuje apžvelgiamos iš atsakymų ryškėjančios pagrindinės tendencijos, aptariamos konkrečios perspektyvos ir pateikiamos pastabos. Visi keturi skyriai turi po įžangą, kurioje pateikiama informacija apie pačią pavyzdinę iniciatyvą ir apie dabartines problemas bei iššūkius susijusiose politikos srityse.

Santrauka ir išvados

Apklausiai buvo pateikta 18 klausimų, suskirstytų į keturias grupes. Sudaryta pagrindinių rezultatų santrauka ir pateikiamos išvados, prie kurių galima prieiti remiantis gautais atsakymais:

- **71 proc.** vietos ir regionų valdžios institucijų laikosi nuomonės, kad **energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių naudojimas yra pagrindiniai iššūkiai**, išskylantys jų regionui ir (arba) miestui, **58 proc.** respondentų mano, kad veiksmingiau **reikėtų naudoti turimus išteklius**. Kitos problemos – **perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir transporto sektoriaus modernizavimas**; šiuos uždavinius pamini **44 proc.** apklausos dalyvių.
- **67 proc.** respondentų nuomone, **naujų galimybių paieškos ir kūrimas vietos lygmeniu ekonomikos augimui skatinti, inovacijų diegimas ir ES konkurencingumo didinimas yra pagrindiniai tikslai** turint omenyje šiuo metu regionams išskylančius iššūkius. **58 proc.** apklausos dalyvių mano, kad svarbiausia yra **spręsti klimato kaitos problemas ir riboti išteklių naudojimo poveikį aplinkai**, **56 proc.** institucijų laikosi nuomonės, kad svarbu gerinti ekonominės veiklos rezultatus mažinant išteklių naudojimą.
- **53 proc.** apklausos dalyvių taiko priemones siekdami veiksmingiau naudoti išteklius **mažai anglies dioksido išskiriančiose, tausiai išteklius naudojančiose energijos sistemose**. **44 proc.** respondentų taiko **tausaus vartojimo ir gamybos bei mažai anglies dioksido išskiriančio, tausiai išteklius naudojančio transporto politiką**. **35 proc.** institucijų regionų lygmeniu įgyvendina **veiksmingo žaliavų (mineralų, miškų ir biomasės) naudojimo politiką**, tuo tarpu **29 proc.** taiko **jokių atliekų nesukuriančios ekonomikos ir biologinės įvairovės, ekosistemų funkcijų ir dirvožemio naudojimo politiką**.
- **65 proc.** vietos ir regionų valdžios institucijų nurodė **kompleksiškai taikančios politikos priemones, susiejant įvairias sritis, tik 15 proc. prisipažino prieštaravusios integruotos politikos vykdymui**, o 20 proc. į šį klausimą neatsakė.
- **44 proc.** respondentų nurodė, kad **šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą sumažinti 20 proc., palyginti su dešimtojo dešimtmečio lygiu, yra realu**. **35 proc.** atsakė, kad toks tikslas yra **visiškai realus**. Vertindami siekį, kad **atsinaujinančioji energija sudarytų 20 proc. viso suvartojamo energijos kiekio**, **56 proc.** respondentų mano, kad tai **gana realus tikslas**, o

33 proc. nuomone, **labai tikėtina**, kad pavyks tai įgyvendinti. Be to, kalbėdami apie tikslą **20 proc. padidinti energijos vartojimo efektyvumą**, **56 proc.** respondentų mano, kad tai **gana realu**, o **31 proc.** mano, kad **labai tikėtina**, jog šį tikslą pavyks įgyvendinti.

- **65 proc.** respondentų norėtų, kad **Merų pakto principai būtų taikomi** ir vienoje svarbiausių **atliekų tvarkymo srityje**. **55 proc.** respondentų šiuos principus taikytų ir **vandentvarkos srityje**, o **53 proc.** dalyvių nurodė, kad į sąrašą reikėtų įtraukti **biologinę įvairovę bei žemės naudojimą**. Be to, **51 proc.** respondentų pageidauja, kad Merų pakto principai būtų taikomi ir **oro taršos srityje**.
- **Beveik 46 proc.** dalyvių mano, kad tikslas **20 proc. sumažinti išteklių naudojimą maisto grandinėje** yra **gana realus**, o **27 proc.** šį tikslą laiko **neįmanomu**. Tikslą, kad visi **nauji pastatai turi būti beveik nulinės energijos ir juose būtų užtikrinamas didelis medžiagų naudojimo efektyvumas** **45 proc.** respondentų laiko **gana realiu**, o **42 proc.** mano, kad **labai tikėtina, jog jis bus įgyvendintas**. Mobilumo klausimu **44 proc.** respondentų mano, kad tikimybė per metus **vidutiniškai 1 proc. sumažinti transporto priemonių išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį** yra didelė, o **36 proc.** mano, kad šis siekis yra **gana realus**.
- **64 proc.** vietos ir regionų valdžios institucijų mano, kad jų mieste / regione **sunkiausia įgyvendinti geresnio vandens išteklių tvarkymo skatinimo priemonės**. Atsakydami į šį klausimą **55 proc.** respondentų nurodo **tvaraus vartojimo ir gamybos skatinimą**, o **53 proc.** nurodo priemones, skirtas **atliekų pavertimui ištekliais**. Be to, **45 proc.** dalyvių pabrėžė **paramos moksliniams tyrimams ir inovacijoms** svarbą.
- **51 proc.** respondentų nurodė, kad įgyvendinant su tausaus išteklių vartojimo pavyzdine iniciatyva susijusias priemones **sunkiausia yra pasiekti inovacijoms ir investicijoms** nustatytus tikslus. **47 proc.** respondentų apgailestauja, kad **gauti subsidijų** taip pat yra **sudėtinga**.
- Vertindamos stipriąsias ir silpnąsias pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ puses iš regionų ir vietos perspektyvos, vietos ir regionų valdžios institucijos pateikia labai įvairius atsakymus, kurie sutampa dviem pagrindiniais teigiamais aspektais: vietos ir regionų valdžios institucijos palankiai vertina pavyzdinės iniciatyvos ketinimą nustatyti tikslus ir suteikti daugiau svarbos Europos aplinkos politikai. Įvardydamos silpnąsias iniciatyvos puses, vietos ir regionų valdžios institucijos nurodo tai, kad pavyzdinė iniciatyva „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ yra nepakankamai pritaikyta ekonominės krizės sąlygoms, todėl tai lėtina

tausaus išteklių vartojimo pažangą regionų lygiu. Kitos pastabos susijusios su nepakankamu vietos subjektų dalyvavimu bei netiksliomis gairėmis dėl įgyvendinamų tikslų.

- **27 proc.** respondentų **rekomenduotų iš dalies pakeisti** pavyzdinę iniciatyvą „**Tausiai išteklius naudojanti Europa**“.
- **36 proc.** respondentų nurodė, kad jų **nacionalinė reformų programa (NRP) atitinka jų vietos ar regiono reikmes** pavyzdinės iniciatyvos aprėpiamose politikos srityse. Priešingai, **20 proc.** dalyvių mano, kad jų NRP skiriama nepakankamai dėmesio jų vietos ar regiono reikmėms pavyzdinės iniciatyvos aprėpiamose politikos srityse.
- Atsakydami į klausimą, ar siūlytų iš dalies pakeisti savo NRP išteklių naudojimo efektyvumo politikos srityje, tik **25 proc. respondentų pritarė NRP pakeitimui.**
- **71 proc.** respondentų nurodė, kad jų veiksmai, susiję su tausaus išteklių vartojimo pavyzdine iniciatyva, daugiausia finansuojami iš **Europos regioninės plėtros fondo**. Tačiau vietos ir regionų valdžios institucijos naudojami ir **Sanglaudos fondo (47 proc.)**, **Europos socialinio fondo (40 proc.)** ir **LIFE programos (35 proc.)** teikiamu finansavimu.
- **49 proc.** respondentų ėmėsi veiksmų įgyvendinti tausaus išteklių vartojimo pavyzdinės iniciatyvos priemones kurdamos partnerystės su įvairiomis valdžios pakopomis.
- **40 proc.** respondentų nurodo, kad **tarp ES politikos ir vietos lygmens nėra pakankamai ryšių.**
- **73 proc.** regionų ir vietos valdžios institucijų nurodo, kad **turi strategiją, kaip į pavyzdinėje iniciatyvoje „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ nustatytų tikslų įgyvendinimą įtraukti įvairius subjektus.** Penktadalis šių 73 proc. institucijų vykdo informavimo kampanijas siekdamas įtraukti visuomenę ir didinti jos įsipareigojimus. Tik 10 % apklausos dalyvių taikydami įvairius sektorius apimančią veiklą aktyviai įtraukia MVĮ.

Apskritai susidaro įspūdis, kad vietos ir regionų valdžios institucijos eina teisinga linkme norėdamos pasiekti pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ tikslus. Vis dėlto dar reikia įveikti keletą kliūčių kai kuriems tikslams pasiekti. Pavyzdžiui, kaip minėta pirmiau, vietos ir regionų valdžios institucijų nuomone, energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių naudojimas yra pagrindiniai uždaviniai. Šią nuostatą galima

paaikinti tuo, kad pereinant iš tradicinių energijos sistemų prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių iškyla įgyvendinimo sunkumų, pavyzdžiui, dėl finansinių ar technologinių apribojimų.

Be to, akivaizdu, kad reikia novatoriškų energijos sistemų, kurios sumažintų sąnaudas ir stimuliuotų ekonomiką, todėl vietos ir regionų valdžios institucijos didelę dėmesį skiria naujų ekonomikos augimo ir inovacijų diegimo galimybių paieškoms ir kūrimui. Siekiant 20 % sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį vietos ir regionų valdžios institucijos teigia pastebinčios pažangą naudojantis viešojo transporto paslaugomis ir jas plečiant, tokiu būdu mažėja transporto išmetamų teršalų kiekis.

Vietos ir regionų valdžios institucijos taip pat nurodo, kad iškyla sunkumų stengiantis sumažinti maisto grandinės išteklių naudojimą, kadangi nepakanka nacionalinių vyriausybės gairių. Kitos atsakymuose nurodytos problemos – investicijų (tiek ES, tiek privačių finansuotojų) į energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektus stoka.

Pasiūlymų dėl pavyzdinės iniciatyvos skiltyje vietos ir regionų valdžios institucijos pateikia panašius argumentus, visų pirma nurodo būtinybę didinti biudžetą ir nustatyti konkrečius privalomus tikslus. Taip pat raginama gerinti vietos ir regionų valdžios institucijų ir Europos politikos sistemos sąsajas, kadangi nedaug vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvauja šioje politikos srityje.
